

ARAX

HET MAGAZINE VAN ASV GLADZOR

MEI 2026

Charles Aznavour

blz. 6

**Tufsteen in de
Armeense Architectuur**

blz. 9

Armenië en Rome

blz. 14

**Traditionele spelling
uitgelegd**

blz. 18

EDITIE II
BESTUUR 20

INLEIDING

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ NERATCUTHYUN

Beste lezer,

Met veel enthousiasme presenteren we opnieuw een zorgvuldig samengestelde uitgave binnen het 20e bestuursjaar van ASV Gladzor. Ook voor deze editie hebben we ons laten leiden door nieuwsgierigheid, betrokkenheid en liefde voor de Armeense cultuur, geschiedenis, taal en literatuur. In deze tweede editie maak je kennis met het leven en de nalatenschap van de Frans-Armeense zanger Charles Aznavour. Daarnaast duiken we in de rol van tufsteen in de Armeense architectuur en ontdekken we hoe dit karakteristieke materiaal het aanzicht van kerken, kloosters en steden heeft gevormd. Ook nemen we je mee naar de regeringsperiode van Tigranes II, de machtige Armeense koning die zijn rijk uitbreidde en de confrontatie met Rome aanging. Verder leggen we de traditionele Armeense spelling uit en laten we zien waarom deze schrijfwijze nog altijd een belangrijke plaats inneemt binnen de Armeense taal. Tot slot sluiten we af met een gedicht van een van de meest geliefde schrijvers Hovhannes Tumanyan.

Ben je na het lezen enthousiast geworden en wil je zelf ook een bijdrage leveren? Dan ben je altijd welkom om je bij de redactie aan te sluiten, of je kunt eenmalig een artikel insturen via info@gladzor.nl.

Wij wensen je ontzettend veel leesplezier.

Liefs,
Bestuur 20 en de ARAX-redactie

REDACTEURS

Sara Sarkis
Arsine Markosian
David Santagkidis
Aren Nagulyan

ՀՈՒՎԱԾԱԳԻՐՆԵՐ

Սարա Սարգիս
Արսինե Մարկոսյան
Դավիթ Սանտակիդիս
Արեն Նագուլյան

EINDREDACTIE

Arsine Markosian
Gavriel Akmakjian

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

Արսինե Մարկոսյան
Գավրիել Ակմակյան

ONTWERP

Aren Nagulyan

ԴԻՋԱՅՆ

Արեն Նագուլյան

Հարգելի ընթերցող,

Մեծ ոգևորությամբ ձեզ ենք ներկայացնում Գլաձոր Հայ ուսանողական միության 20-րդ վարչական տարվա ևս մեկ խնամքով կազմված հրատարակություն: Այս համարի պարբերական ընթացքում ևս մեզ առաջնորդել են հերարքրքրասիրությունը, նվիրվածությունը և հայկական մշակույթի, պատմության, լեզվի ու գրականության հանդեպ սերը: Այս երկրորդ համարում կժամանակավորապես ֆրանսահայ երգիչ Շառլ Ազնավուրի կյանքին և ժառանգությանը: Բացի այդ, կանդիդատական հայկական ճարտարապետության մեջ փոփոխությունները և կրթական գործընթացները, թե ինչպես է այս բնորոշ նյութը ձևավորել եկեղեցիների, վանքերի և քաղաքների տեսքը: Եսև ձեզ կրանենք Տիգրան Բ Մեծի կառավարման ժամանակաշրջանի ներկայացնելով հզոր հայ արքային, ով ընդարձակեց իր թագավորությունը և դիմակայեց Հռոմին: Այնուհետև կբացատրենք հայկական ավանդական ուղղափառությունը և ցույց կբերենք, թե ինչու է այս գրեթե անհայտ օրս կարևոր տեղ գրադրվում հայոց լեզվի մեջ: Վերջում համարը կեզրահանգենք ամենասիրելի գրողներից մեկի՝ Հովհաննես Թումանյանի բանաստեղծությամբ:

Եթե ընթերցումից հետո ոգևորվել եք և ցանկանում եք ինքնեղ ևս ներդրում ունենալ, միշտ կարող եք միանալ խմբագրակազմին կամ մեկնանքային հոդված ուղարկել info@gladzor.nl էլ. հասցեին:

Մաղթում ենք ձեզ աճելի ընթերցում:

Միրով,
20-րդ խորհուրդ և «Արար» խմբագրակազմ

Hargeli y'nthertsogh,

Metc vovevoruthyamb dzez enq nerkayatsnum Gladzor Hay usanoghakan miuthyan 20-rd varchakan tarva yevs mek khnamqov kazmvat hratarakuthyun: Ays hamari patrastman y'nthatsqum yevs mez arajnordel en hetaqrqrasiruthyun'y, nvirvatcuthyun'y yev haykakan mshakuythi, patmuthyan, lezvi u grakanuthyan handep ser'y: Ays yerkrord hamarum kcanothanaq fransahay yergich Charl Aznavuri kyanqin yev zharangutyany'y: Batsi ayd, kandradarnanq haykakan tchartarapetuthyan mej tufi derin yev kbatsahaytenq, the inchpes e ays bnorosh nyut'y dzevavorel yekeghetsineri, vanqeri yev qaghaqneri tesq'y: Nayev dzez ktanenq Tigran B Metci karavarman zhamanakashrjan`nerkayatsnelov hzor hay arqayin, ov y'ndardzakets ir thagavoruthyun'y yev dimakayets Hromin: Aynuhet kbatsatrenk haykakan avandakan ughagruthyun'y yev tsuyts ktanq, the inchu e ays greladzev'y minch ors karevor tegh zbaghetsnum hayots lezvi mej: Verjum hamar'y kyezrap'akenq amenasireli groghnerits meki`Hovhannes Thumanyani banasteghtcuthyamb:

Yethe yntherthsumits heto vovevorvel eq yev tsankanum eq inqnerd yevs nerdrum unenal, misht karogh eq mianal khmbagrakazmin kam mekanqamy hodvatc ugharkel info@gladzor.nl el. hastseyin:

Maghthum enq dzez hatcheli y'ntherthsum:

Sirov,
20-rd khorhurd yev «Arax» khmbagrakazm

Mikael Chatsatrian
Externe-coördinator
արտաքին համակարգող

Gavriel Akmakjian
secretaris քարտուղար

Arina Arakelyan
Interne-coördinator ներքին
համակարգող,
PR-manager PR-մենեջեր

Thomas Hayran
vice-voorzitter փոխնախագահ
penningmeester հաշվապահ

Davit Dashyan
voorzitter նախագահ

INHOUD

ԲՈՎԱՆԴԱԿՄԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

BOVANDAKUTHYUN

Sara Sarkis Սարա Սարգիս
blz. 6
muziek երաժշտություն

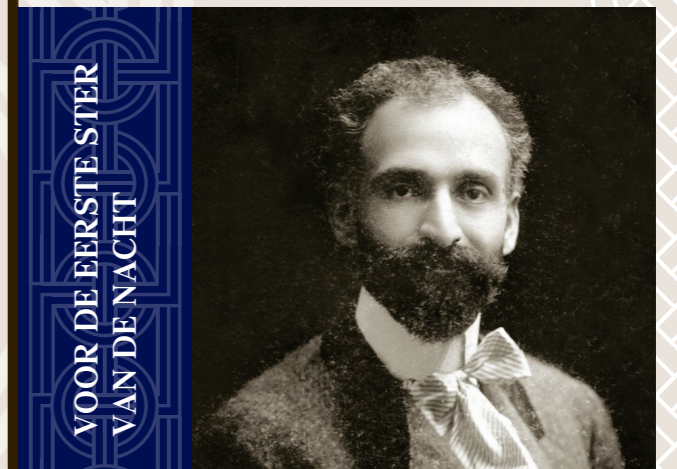
Arsine Markosian Արսինե Մարկոսյան
blz. 9
architectuur ճարտարապետություն

David Santagkidis Դավիթ Սանտաղիդիս
blz. 14
politiek քաղաքականություն

Aren Nagulyan Արեն Նագուլյան
blz. 18
taalkunde լեզվաբանություն

Arsine Markosian Արսինե Մարկոսյան
blz. 27
literatuur գրականություն

CHARLES

AZ NAVOUR

Er zijn artiesten die je zelf ontdekt en artiesten die altijd al deel uitmaakten van je omgeving. Artiesten waar we mee zijn opgegroeid. Charles Aznavour behoort voor velen van ons tot die categorie. Zijn liedjes klonken vaak al in je jeugd, in huis of in de auto, al voordat je wist wie de artiest achter die o zo herkenbare stem was.

Pas later realiseer je hoeveel van die liedjes eigenlijk over jou gaan. Over ouder worden, afscheid nemen en over het verlangen naar een tijd die nooit meer terugkomt. In de stem van Aznavour horen we niet alleen een persoonlijke emotie, maar ook een gedeelde, gemeenschappelijke ervaring. Het leven tussen generaties, tussen plekken, tussen een verleden dat blijft en een toekomst dat op ons wacht.

Շարլ Ազնավուր

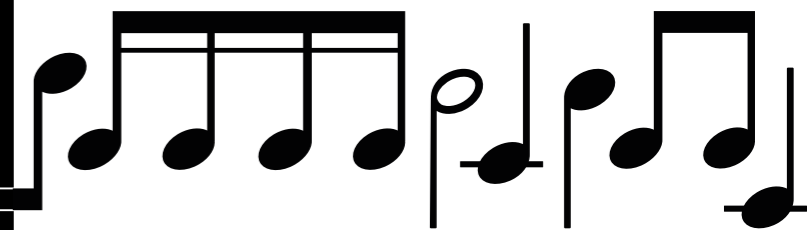

VAN VLUCHTELINGENZOON TOT ARTIEST

Shahnour Vaghinag Aznavourian (Շահնուր Վաղինակ Ազնավուրյան), beter bekend als Charles Aznavour, werd in 1924 geboren in Parijs. Hij was de zoon van Armeense vluchtelingen die de genocide hadden overleefd. Hij groeide op met ouders die hem lieten kennismaken met hun cultuur via muziek en de Armeense taal: iets wat hem de rest van zijn leven is bijgebleven. Toch kwam zijn succes niet gemakkelijk aanwaaien. Aznavour voldeed niet aan het traditionele beeld van een zanger. Hij zou te klein zijn, een opvallend lange neus hebben en volle wenkbrauwen. Door critici werden dit gezien als obstakels, maar uiteindelijk zouden deze unieke kenmerken hem juist onderscheiden van andere artiesten. Het feit dat hij "anders" was, werd zijn kracht. Zijn doorbraak kwam relatief laat, maar eenmaal gehoord, was zijn krachtige stem niet meer te negeren. Met diepe emotie en eerlijke teksten groeide hij uit tot een van de grootste zangers van Frankrijk, geliefd in binnen- en buitenland.

LA BOHÈME

Een van zijn bekendste liedjes is La Bohème. In dit nummer blik Aznavour terug op zijn jongere jaren als kunstenaar in Montmartre. In het lied is de nostalgie voelbaar: het gaat over een tijd van weinig geld, maar vol dromen en hoop op de toekomst. Het feit dat La Bohème niet romantisch is, maakt het bijzonder. De verteller weet dat die tijd voorbij is: de cafés zijn er niet meer en de vrienden ook niet. Het enige wat overblijft, zijn de herinneringen en het besef dat geluk soms pas voelbaar wordt wanneer iets achter je ligt. Dit onderwerp is typisch Aznavour. Hij zong namelijk niet alleen over de liefde, maar ook over ouder worden, gemiste kansen en de pijn van verandering. Zo voelt La Bohème als een herkenbaar lied dat niet alleen over kunstenaars in Parijs gaat, maar wordt gezien als een universeel verhaal over verlies en identiteit.

AZNAVOUR EN ZIJN ARMEENSE ROOTS

Voor Armeniërs in de diaspora was Aznavour meer dan een muzikale zanger. Hij sprak openlijk over zijn Armeense afkomst en was hier trots op. Na de verwoestende aardbeving van 1988 zette hij zich actief in voor hulpverlening en bleef hij zich jarenlang inzetten voor Armenië. Zo werd hij niet alleen een culturele grootheid, maar ook een symbool van verbondenheid. Hij liet zien dat je je roots niet hoeft los te laten om gehoord te worden. Het kan juist de basis vormen van wie je bent!

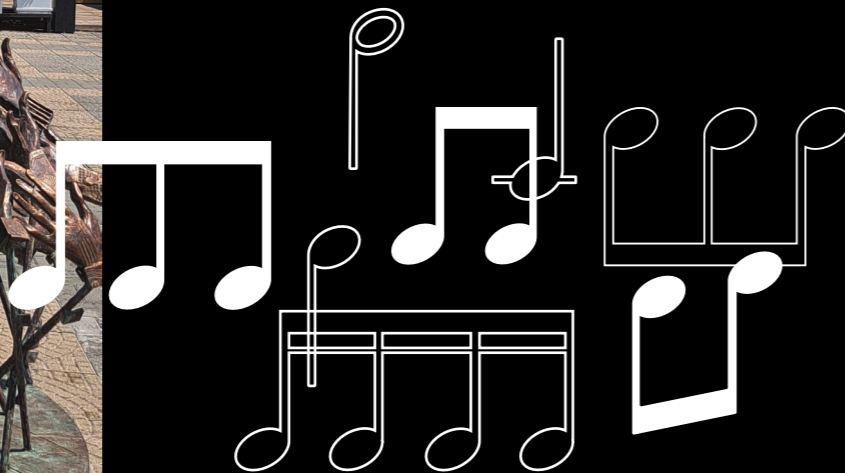

Aznavour in Spitak na de grootschalige aardbeving in 1988.

WAAROM AZNAVOUR NOG STEEDS RELEVANT IS

Voor jongeren roept zijn naam misschien niet direct herkenning op. Toch raken zijn liedjes aan vragen die altijd spelen: "Wie ben ik?" "Waar hoor ik thuis in deze wereld?" "Wat neem ik mee uit het verleden en wat laat ik los?"

Charles Aznavour maakte veel belangrijke en persoonlijke thema's bespreekbaar. Zijn muziek voelt als gesprekken die je ooit hebt gevoerd of nog zal voeren. Misschien luisteren we er niet dagelijks naar, maar wanneer we het doen, klinkt het meteen vertrouwd. Het voelt als een stukje thuis, waar thuis ook mag zijn.

Arsine Markosian Արսինե Մարկոսյան
architectuur ճարտարապետություն

Տուֆ քարը հայկական
ճարտարապետության մեջ

TU FESTEEN IN DE ARMEENSE ARCHITECTUUR

A

rmenië staat wereldwijd bekend om haar karakteristieke architectuur, waarin natuursteen een centrale rol speelt. Eén van de meest gebruikte en herkenbare materialen is

tufsteen. Dit vulkanische gesteente bepaalt niet alleen het uiterlijk van veel Armeense gebouwen, maar heeft ook een belangrijke invloed gehad op de bouwtechniek en culturele identiteit van het land. In dit artikel wordt de rol van tufsteen in de Armeense architectuur toegelicht, met aandacht voor eigenschappen, toepassingen en historische betekenis.

WAT IS TUFSTEEN?

Tufsteen is een poreus, relatief licht gesteente dat ontstaat uit samengeperste vulkanische as. Armenië, gelegen in een seismisch en vulkanisch actief gebied, beschikt over grote natuurlijke voorraden tufsteen in verschillende kleuren. Denk hierbij aan kleuren als roze, oranje, rood en zwart.

De populariteit van tufsteen komt voort uit de gunstige eigenschappen: het is gemakkelijk te bewerken, heeft goede isolerende kwaliteiten en is relatief licht in vergelijking met andere natuurstenen. Dit maakt het uitermate geschikt voor zowel constructieve als decoratieve toepassingen.

HISTORISCH GEBRUIK IN ARMEENSE ARCHITECTUUR

Vanaf de vroege middeleeuwen werd tufsteen op grote schaal toegepast in Armeense bouwkunst. Vooral tijdens de bloeiperiode van het Armeense koninkrijk (circa 4e–11e eeuw) werd het materiaal dominant in kerken en kloosters.

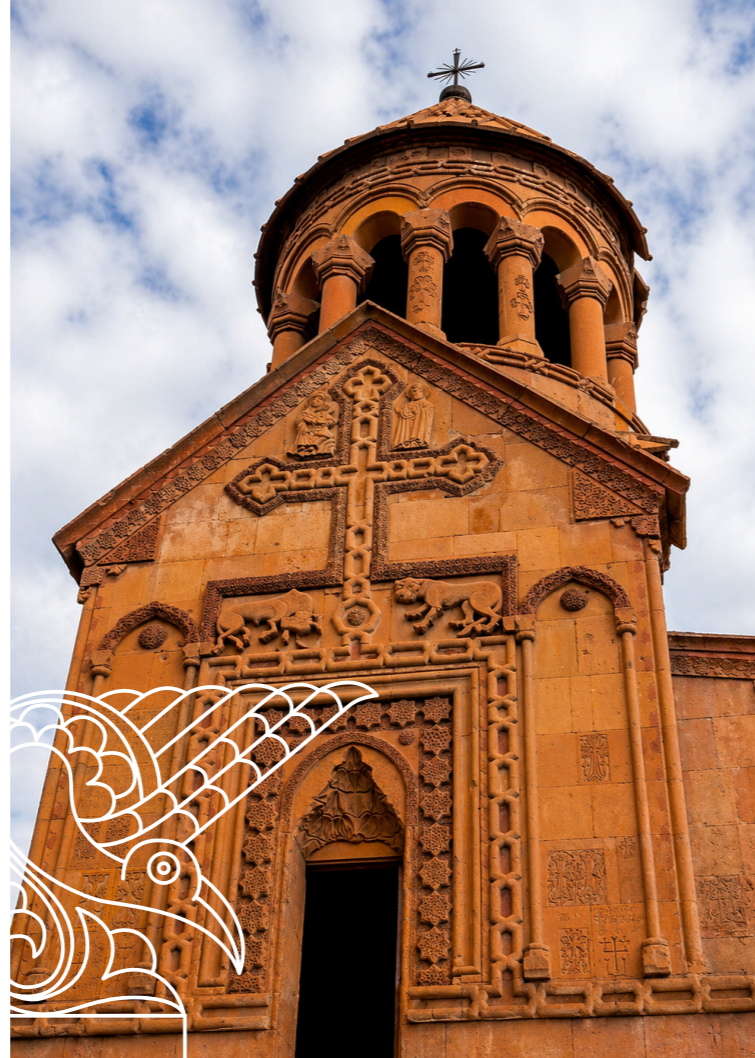
Een bekend voorbeeld is de Kathedraal van Etsjmiadzin: beschouwd als een van de oudste christelijke kathedraal ter wereld. Ook het Klooster van Geghard toont hoe tufsteen zowel constructief als esthetisch wordt ingezet.

De steen maakte het mogelijk om verfijnde details te snijden, zoals reliëfs, ornamenten en de kenmerkende Armeense kruisstenen (khachkars). Hierdoor kreeg de architectuur een sterk symbolisch en artistiek karakter.

ESTHETIEK EN IDENTITEIT

Tufsteen bepaalt in grote mate het visuele karakter van Armeense steden. De hoofdstad Jerevan wordt zelfs vaak “de roze stad” genoemd, vanwege het veelvuldige gebruik van roze tufsteen in gebouwen. De variatie in kleur en textuur geeft architecten de mogelijkheid om contrasten en patronen te creëren zonder extra materialen toe te voegen. Daarnaast draagt de steen bij aan een warme, harmonieuze uitstraling die sterk verbonden is met de Armeense identiteit.

Surb Astvatsatsin in Yeghvard (1301)

TECHNISCHE VOORDELEN EN DUURZAAMHEID

Naast esthetiek biedt tufsteen ook praktische voordelen. De steen heeft goede thermische eigenschappen, wat betekent dat gebouwen koel blijven in de zomer en warmte vasthouden in de winter. Dit is essentieel in het Armeense klimaat, waar temperatuurverschillen groot kunnen zijn. Bovendien is tufsteen relatief eenvoudig te herstellen en lokaal beschikbaar, wat het een duurzaam bouwmaterial maakt. Tegelijkertijd heeft het ook nadelen: door de poreuze structuur is het gevoeliger voor erosie en verweering, vooral bij blootstelling aan vocht en vervuiling.

MODERNE TOEPASSINGEN

Ook in de moderne Armeense architectuur blijft tufsteen een belangrijk materiaal. Hedendaagse architecten combineren traditionele bouwtechnieken met moderne ontwerpen, waarbij tufsteen vaak wordt gebruikt als gevelmateriaal. Op iconische plekken zoals het Republic Square is goed te zien hoe historische en moderne architectuur samenkomt door consistent materiaalgebruik. Hierdoor blijft de visuele continuïteit van de stad behouden.

De facade van de Republieksplein in de avond

Հայաստան և Հռոմ

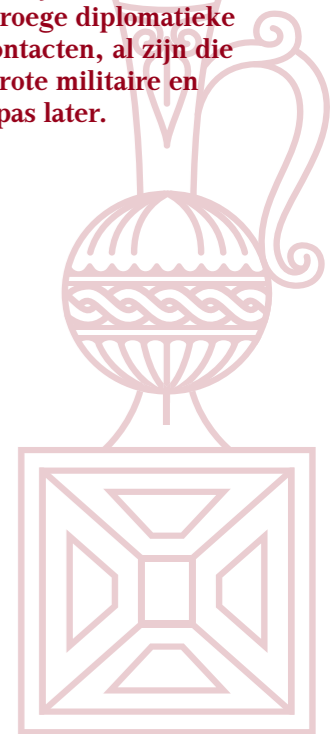
ARMENIË EN ROME

EEN KONINKRIJK TUSSEN TWEE GIGANTEN

In de ruige bergen tussen de Zwarte en Kaspische Zee lag het koninkrijk van Armenië, dat tussen twee supermachten lag. Aan het westen groeide Rome, dat zich langzaam maar zeker uitbreidde naar het oosten. Aan het oosten lag het Parthische Rijk: een machtig rijk dat de erfenis van de Achaemeniden met zich meedroeg. Vanwege de handelsroutes die door het land liepen, was het zeer gunstig voor beide supermachten om controle te hebben over Armenië. De Armeense bevolking liet zich echter niet makkelijk inlijven, vanwege de eigen taal die het had en dynamieke trots dat zij droeg. Geografisch gezien was het Armeense hoogland niet makkelijk in te lijven, mede vanwege de winters die maanden duurden en de ravijnen die colonne na colonne konden opslokken. Toch was het onvermijdelijk dat Rome vroeg of laat zijn blik naar het oosten zou richten. Armenië lag precies op de plek waar geen grote mogendheid omheen kon.

Het eerste contact tussen Rome en Armenië was overigens niet de militaire confrontatie die later zou volgen. Na de Romeinse overwinning op de Seleuciden bij Magnesia in 189 v.Chr., raakte Armenië indirect in de Romeinse invloedssfeer. De politieke ruimte die Rome schiep door de Seleuciden te verzwakken, stelde Artaxias I in staat een onafhankelijk koninkrijk te stichten. Er waren vermoedelijk ook vroege diplomatieke gezantschappen en handelscontacten, al zijn die slecht gedocumenteerd. De grote militaire en politieke confrontatie kwam pas later.

DE ARTAXIADEN

In de tweede eeuw v.Chr. stichtte Artaxias I Groot-Armenië, dat zich toen uitstreckte van de vruchtbare vlaktes rond Ararat tot ver in het oosten richting de Kaspische kusten. De Artaxiaden bouwden steden, bevorderden de Armeense taal en cultuur en speelden handig in op de machtsstrijd tussen de twee grote buurlanden.

De grootste leider van de Artaxiaden was Tigranes II, ook wel bekend als Tigranes de Grote. Aan het einde van de eerste eeuw van Christus bouwde hij een indrukwekkend imperium op, dat op zijn hoogtepunt strekte van Cilicië aan de Middellandse Zee tot diep in Mesopotamië, en van Pontus in het noorden tot de grenzen van het Parthische Rijk in het oosten. Tigranes de Grote werd door zijn hofschrijvers "Koning der Koningen" genoemd: een titel dat traditioneel toebehoorde aan Parthische vorsten.

Rome kon dit niet blijven negeren; een machtige staat naast de Romeinse invloedssfeer in Anatolië werd gezien als een strategisch probleem.

EERSTE BOTSING: LUCULLUS EN ZIJN OPMARS

De directe aanleiding voor de Romeins-Armeense confrontatie was echter geen ruzie over Armenië zelf, maar over een vluchteling. Mithridates VI was heerser van het Koninkrijk van Pontus, dat zich bevond in het noorden van Anatolië. Daarnaast was hij een van de gevaarlijkste tegenstanders die Rome in het oosten had gekend. Na een militaire nederlaag zocht Mithridates VI zijn toevlucht bij zijn schoonzoon Tigranes de Grote. Rome eiste zijn uitlevering, maar Tigranes de Grote weigerde en in die weigering klonk meer dan loyaliteit aan familie, maar ook een politiek statement. Tigranes de Grote liet zich niet de wet voorschrijven door Rome. Wat volgde was een militair conflict dat de Artaxiaden in contact bracht met de Romeinse oorlogsmachine. De consul Lucullus marcheerte in 69 v.Chr. met zijn legioenen Armenië binnen. Bij Tigranocerta, de nieuwe hoofdstad die Tigranes met zijn oorlogsbuit had laten bouwen, leverde een slag tussen de twee op. Het Armeense leger, dat in getallen de meerderheid had maar onervaren was in de Romeinse manier van oorlogvoeren, werd verslagen. De stad viel.

Lucullus marcheerte verder door naar het noorden richting Artaxata, de oude hoofdstad gelegen aan de Araxes. Zijn soldaten waren echter uitgeput en ver van huis, waardoor ze weigerden verder te marcheren. Lucullus zat vast in een land dat hij niet kon verlaten en niet kon pacificeren. Tigranes de Grote verloor zijn veroverde gebieden, maar behield zijn troon en zijn vrijheid. Alhoewel Rome op het slagveld succesvol was, was de overwinning strategisch onvolledig.

Tigranes II de Grote (Koning der Koningen) 95 v.Chr.–55 v.Chr.

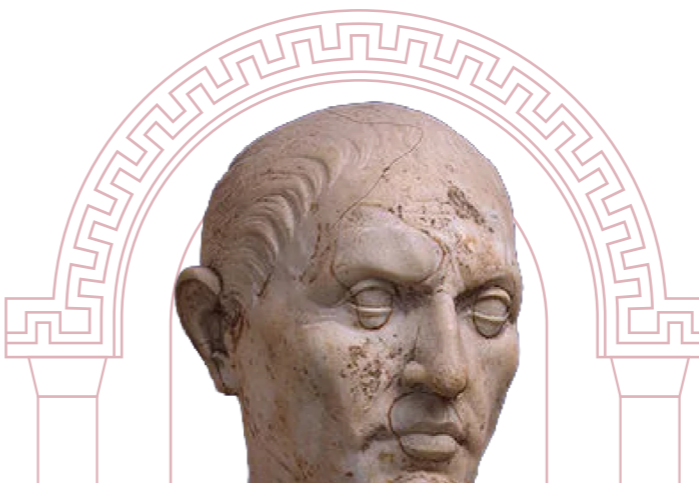
Ruïnes van Artaxata
(Artashat) in Armenië

POMPEIUS EN DE EERSTE REGELING

Pompeius was uiteindelijk degene die de zaak in Romeinse handen bracht. Na zijn afrekening met Mithridates VI in Pontus wendde hij zich in 66 v.Chr. tot Armenië. Tigranes de Grote, inmiddels bejaard en zijn krachtigste jaren voorbij, zag de situatie nuchter in. Hij verscheen in het kamp van Pompeius, legde zijn diadeem neer als gebaar van onderwerping en onderhandelde vervolgens op pragmatische wijze.

Dit leverde resultaat op, Tigranes de Grote mocht zijn kerngebied behouden. Hiervoor betaalde hij wel een enorme som aan Rome, leverde hij zijn veroverde gebieden af en erkende formeel de Romeinse suprematie. Echter mocht hij hierdoor op zijn troon zitten en kreeg de titel "vriend en bondgenoot van het Romeinse volk." Voor de Romeinen een overwinning die vernedering bracht aan de vijand, voor Tigranes de Grote een diplomatieke overwinning nadat een oorlog verloren is gegaan. Groot-Armenië werd hiermee een Romeinse bondgenoot, maar nadrukkelijk geen provincie. Er kwam geen Romeinse gouverneur, geen belastinginners en geen garnizoen.

Lucius Licinius Lucullus 117 v. Chr.–55 v.Chr.

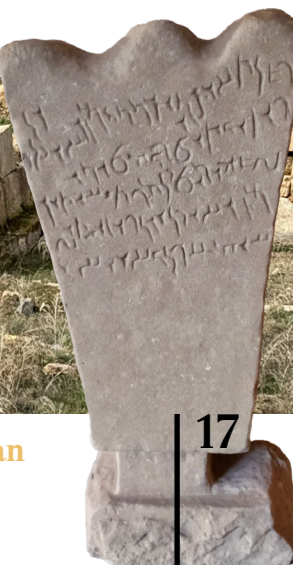
Mithridates VI van Pontus 132 – 63 v.Chr.

DE STRUCTURELE SPANNING

Pompeius was uiteindelijk degene die de zaak in Romeinse handen bracht. Na zijn afrekening met Mithridates VI in Pontus wendde hij zich in 66 v.Chr. tot Armenië. Tigranes de Grote, inmiddels bejaard en zijn krachtigste jaren voorbij, zag de situatie nuchter in. Hij verscheen in het kamp van Pompeius, legde zijn diadeem neer als gebaar van onderwerping en onderhandelde vervolgens op pragmatische wijze.

Dit leverde resultaat op, Tigranes de Grote mocht zijn kerngebied behouden. Hiervoor betaalde hij wel een enorme som aan Rome, leverde hij zijn veroverde gebieden af en erkende formeel de Romeinse suprematie. Echter mocht hij hierdoor op zijn troon zitten en kreeg de titel "vriend en bondgenoot van het Romeinse volk." Voor de Romeinen een overwinning die vernedering bracht aan de vijand, voor Tigranes de Grote een diplomatieke overwinning nadat een oorlog verloren is gegaan. Groot-Armenië werd hiermee een Romeinse bondgenoot, maar nadrukkelijk geen provincie. Er kwam geen Romeinse gouverneur, geen belastinginners en geen garnizoen.

Grondverdeling grenspaal van Artaxias I in het Aramees

TRADITIONEELLE SPELLING UITGELEGD!

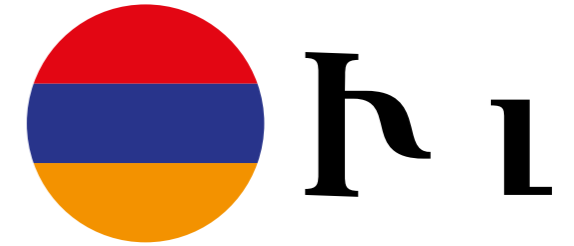
Hoewel het moeilijk lijkt om de traditionele Armeense spelling te begrijpen, is het in werkelijkheid makkelijker dan men denkt. Voor mensen die al Oost-Armeens kunnen lezen en schrijven, is het nóg eenvoudiger. In de vorige editie vertelde ik over het ontstaan van de moderne spelling van het Armeens en waar de traditionele spelling tegenwoordig nog gebruikt wordt. In deze editie zal ik de spellingsregels van de traditionele spelling compleet uitleggen, waarna het puur een kwestie is van onthouden.

Ավանդական
 ուղղագրության
 բացատրությունը

DE REGEL VAN Վ, Լ, ՈՒ

In de traditionele spelling wordt de letter ‘վ’ (v) uitsluitend aan het begin van het woord gebruikt voor als een woord met een ‘v’ begint. Wanneer je na een klinker of aan het einde een ‘v’ hoort, dan schrijf je ‘ի’. Na een medeklinker een ‘ու’. Dus je schrijft ‘hagnuel’, maar spreekt uit als ‘hagnvel’. Het Iraans Oost-Armeens is te herkennen doordat men de ‘ու’ nooit als ‘v’ gebruikt. Na een medeklinker wordt er altijd de ‘ի’ als ‘v’ gebruikt. De rol van de letter ‘ի’ is door Mesrop Mashtots geïnspireerd vanuit het Grieks waar de letter ‘v’ (epsilon) in bepaalde gevallen gebruikt wordt voor de klanken f/v. Zoals: ευχάριστο / evkharisto (dankjewel) of αυτός / aftos (hij).

ԵՆ
 ԱՆ
 ԵՍ
 ԱՍ

Vertaling	Modern	Traditioneel
geldig (vaver)	վավեր	վաեր
ziek (hivand)	հիվանդ	հիւանդ
leuk vinden (havanel)	հավանել	հաւանել
Oostenrijk (Avstria)	Ավստրիա	Աստրիա

Vertaling	Modern	Traditioneel
wiel (aniv)	անիվ	անի
dadel (armav)	արմավ	արմա
blad (tere)	տերև	տերե

Vertaling	Modern	Traditioneel	Iraans Oost-Armeens
aankleden (hagnvel)	հագնվել	հագնուել	անի
opsommen (thvarkel)	թվարկել	թուարկել	արմա
was (lvatsq)	լվացք	լուացք	տերե

Uitzonderingen

- Woorden als հաւնով / hamov (lekker), սով / sov (honger) of ձեռքով / dzerqov (met de hand) worden aan het eind met een ‘վ’ geschreven. Dat komt omdat de digraaf ‘ու’ overal als ‘oe’ wordt uitgesproken. Hetzelfde geldt ook voor woorden als սովորել / sovorel (leren), բովել / bovel (roosteren) of հովի / hoviv (herder). Bij woorden als deze zou het gebruik van de ‘ի’ de woorden veranderden in ‘soeorel’, ‘boeel’ of ‘hoeiv’.
- Als de klank ‘v’ voor een ‘ու’ tussen klinkers en medeklinkers komt dan schrijf je ‘ի’ voor de klank ‘v’. Zoals իմն է / indz thvum e (ik denk dat) հաւոր / havur (van de dag).

DE REGEL VAN եա, եօ EN իւ

Voor de klank 'ye' bestaat er in het Armeens de letter 'Ե'. Voor de klanken 'ya', 'yo' en 'yu' zijn er geen aparte letters net als in het Russisch (Я, Ё, Ю). In de traditionele spelling schrijf je եա / yea voor 'ya', եօ/ yeo voor 'yo' en իւ / iv voor 'yu'.

Vertaling	Modern	Traditioneel
leven (kyanq)	կյանք	կեանք
drietal (yeryak)	եռյակ	եռեակ
Amerikaans (amerikyan)	ամերիկյան	ամերիկեան
Sargsyan (achternamen)	Սարգսյան	Սարգսեան

Vertaling	Modern	Traditioneel
zeven (yoth)	յոթ	եօթ
of 'wanneer je iets afvraagd' (ardyoq)	արդյոք	արդեօք
met de familie (y'ntanyoq)	ընտանյոք	ընտանեօք

Vertaling	Modern	Traditioneel
bloed (aryun)	արյուն	արիւն
middel (nyuth)	նյութ	նիւթ
vriendelijkheid (baruthyun)	բարույթյուն	բարութիւն
uniek (yurahatuk)	յուրահատուկ	իւրահատուկ

ԵԱ

ԵՕ

ԻԻ

Uitzonderingen

- Wanneer een woord eindigt met '-իւ' dan worden die uitgesproken als '-iv'. Er bestaan namelijk geen woorden in het Armeens die eindigen op 'yu'. Hetzelfde geldt ook voor als de 'իւ' voor een klinker komt. Weet je nog?: հիւանդ / hivand (ziek).
- Niet-Armeense namen die beginnen met 'yo' worden geschreven als 'եո' in plaats van 'եօ' met een 'օ'. Եոհան (Johan), Եոհաննէս (Johannes), Նիւ Նորք (New York). Ook niet-Armeense namen met 'yu' worden geschreven als 'եւ'. Եուտա (Utah), Եուրի (Youri), Եուսեֆ (Yousef).
- Armeense achternamen worden in het Armeens nooit met '-իւն (-ian)' geschreven, hoewel dat fonetisch wel wordt gedaan. Deze is uitsluitend gebruikelijk bij Iraanse achternamen die ook de -yan eindigingen hebben. Voorbeeld: Pezeshkian / Փեշեշքիան of Abdollahian / Աբդոլլահիան. Ben je Armeens en wordt je fonetische achternaam als Nazarian of -yan geschreven? Dan wordt het in het Armeens geschreven met -յան of -եան. Ben je Iraans met diezelfde achternaam? Dan schrijven we jouw achternaam in het Armeens met -իւն.

DE REGEL VAN ու EN ոյ

Voor de klank 'oe' is de digraaf 'ու' sinds de moderne spelling een aparte letter in het alfabet. In het traditioneel Armeense alfabet bestaat er geen aparte letter voor de klank 'oe' als in het Russisch alfabet (У). Deze digraaf is ook afgeleid van het Grieks, waar de omikron en epsilon samen de klank 'oe' vormen (ou). Aan het begin en in het midden van een woord wordt voor de klank 'oej' het letteraantal afgekort door de 'ւ' weg te laten. In plaats van 'ույ' schrijft men dan 'ոյ'. Dus je schrijft 'loys', maar zegt 'luys'.

Vertaling	Modern	Traditioneel
licht (luys)	լույս	լոյս
kleur (guyn)	գույն	գոյն
nest (buyn)	բույն	բոյն
Oeigoer (uyghur)	ույղուր	ոյղուր

DE REGEL VAN -այ EN -ոյ

In de traditionele spelling eindigen er geen woorden op 'u'(a) en 'n'(vo). Aan het einde van die twee letters wordt er de letter -յ (y) toegevoegd die men dan niet uitspreekt. Je schrijft dus 'apagay', maar zegt 'apaga' of je schrijft 'Astutcoy', maar zegt 'Astutco'.

-այ
-ոյ

Vertaling	Modern	Traditioneel
toekomst (apaga)	ապագա	ապագայ
pot (tara)	տարա	տարայ
schildpad (kria)	կրիա	կրիայ
markt (shuka)	շուկա	շուկայ
Ik begrijp het (haskatsa)	հասկացա	հասկացայ
blauwe ogen (kapuyt achya) <i>bijvoegelijk naamwoord</i>	կապույտ աչա	կապույտ աչեայ

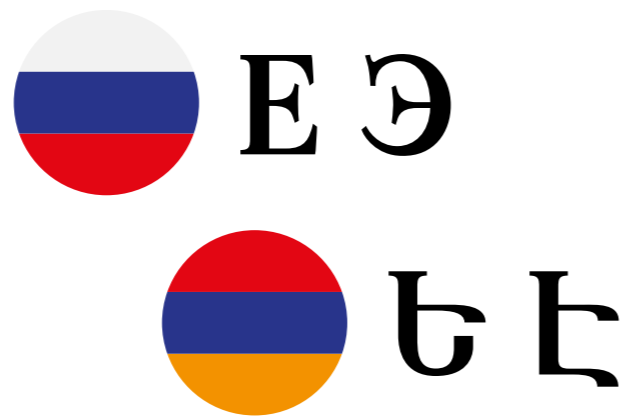
Vertaling	Modern	Traditioneel
van God (Astutco) <i>Klassiek-Armeens</i>	Աստուծոն	Աստուծոյ
vondst (gtatco)	գտածոն	գտածոյ
licht gevend (luso) <i>Klassiek-Armeens</i>	լոսոն	լոսոյ
film (kino)	կինոն	կինոյ

Uitzonderingen

- Deze regel geldt niet voor woorden als այոն/ayo, քոն/qo, տոն/to, բան/ba, ապա/apa, ահա/aha, նա/na, դա/da of սա/sa.
- Deze regel geldt ook niet voor werkwoorden in gebiedende wijs. Zoals գնա՛ւ տուն / gna tun (ga naar huis!), վր՛ա արա / mi ara (niet doen!), սա՛ս ինձ / asa indz (zeg het me).
- Namen als Հրաչյա / Hrachya en Արարկա / Araksya worden ook met de beëindiging -յ geschreven, aangezien die namen een specifiek betekenis hebben. Ze zijn afgeleid van bijvoeglijk naamwoorden: Hrachya betekent 'met vurige ogen'. Araksya betekent 'van de Arax'.
- Woorden als բայ / bay (zelfstandig naamwoord), բոյ / boy (lengte van een mens afgeleid uit het Turks), վայ / vay (oh,ach), վոյ / vuy (awh) of namen als Նոյ / Noy (Noach) en Ռոյ (Roy) worden volledig uitgesproken.

DE REGEL VAN DE Է

Net als in de moderne spelling wordt de 'է' (e) gebruikt aan het begin van een woord als dat begint met de klank 'e'. Maar in de traditionele spelling heb je nog wat regeltjes die in de moderne spelling zijn afgeschaft. Eén daarvan is een heel makkelijke om te onthouden: wanneer een woord eindigt op de klank 'e' er eindigt het nooit op 'ւ' (ye), wat het ook is. Daarnaast worden woorden die de stam vormen van vervoegbare woorden geschreven met een 'է', waarbij de klank 'e' verandert naar 'i'. Woorden die eindigen op '-en' en '-eq' worden uitsluitend met een 'է' geschreven. Tenslotte worden namen die eindigen op -en, -es en -el ook geschreven met een 'է'.

Vertaling	Modern	Traditioneel
Nare <i>meisjesnaam</i>	Նարե	Նարէ
ijzeren (yerkathe) <i>bijvoeglijk naamwoord</i>	երկաթե	երկաթէ
eetbord (ap'se)	ափսե	ափսէ
als (yethe)	եթե	եթէ

Vertaling stam	Stam		Vervoegbare woord met de traditionele spelling	Vertaling vervoegbare woord
	Modern	Traditioneel		
wapen (zenq)	զէնք	զէնք	զինուոր	soldaat (zinvor)
eigenaar (ter)	տէր	տէր	տիրել	heersen (tirel)
geval (depq)	դէպք	դէպք	զուգադիպութիւն	toeval (zugadiputhyun)
liefde (ser)	սէր	սէր	սիրել	houden van (sirel)
wet (orenq)	օրէնք	օրէնք	օրինական	legaal (orinakan)
wraak (vrezh)	վրէժ	վրէժ	վրիժառու	wreker (vrizharu)
gezicht (demq)	դէմք	դէմք	դիմակ	masker (dimak)
gezicht (demq)	դէմք	դէմք	դիմակ	masker (dimak)
Arsen <i>mannelijke naam</i>	Արսէն	Արսէն	Արսիւն	Arsine <i>vrouwelijke naam</i>
Armen <i>mannelijke naam</i>	Արմէն	Արմէն	Արմիւն	Armine <i>vrouwelijke naam</i>
Karen <i>mannelijke naam</i>	Կարէն	Կարէն	Կարիւն	Karine <i>vrouwelijke naam</i>

Vertaling	(-en)	Vertaling	(-eq)
Armeens (hayeren)	հայերէն	Komt u (yekeq)	եկէք
Uit Syrië (Suriaen) <i>In het West-Armeens</i>	Սուրիաւէն	U bent (duq eq)	Դուք էք
Blijkbaar (p'astoren)	փաստօրէն	Brengt u het (bereq)	բերէք
Opnieuw (noren) <i>In het West-Armeens</i>	նորէն	Zegt u het (aseq)	ասէք

Vertaling	Modern	Traditioneel
Nerses	Ներսէս	Ներսէս
Hovhannes	Հովհաննէս	Յովհաննէս
Abel	Աբէլ	Աբէլ
Hovel	Հովէլ	Յովէլ
Khoren	Խորէն	Խորէն
Suren	Սուրէն	Սուրէն

Uitzonderingen

• Bij de gebiedende wijs en toekomstige tijd, waar woorden op -en eindigen, worden ze juist wel met de ‘h’ geschreven: թող սսեն / thogh asen (laat ze zeggen), թող երգեն / thogh yergen (laat ze zingen), նրանք կը բերեն / nranq kberen (ze zullen brengen), նրանք կ’սսեն / nranq kasen (ze zullen zeggen).

DE REGEL VAN J EN O

Er zijn een reeks woorden waarbij je bij de klanken ‘h’ naast de ‘h’ ook de ‘j’ (y) gebruikt. In beide gevallen spreek je het uit als ‘h’. Dus geen ‘yaghthanak’, maar ‘haghthanak’. Datzelfde regel heb je ook bij de letters ‘o’ en ‘n’ (vo). Hier spreek je ze ook allebei uit als ‘o’. Helaas is er niet echt een vaste regel voor welke je wanneer moet gebruiken, maar een kwestie van kennis. Dit is eventueel het lastigste van de traditionele spelling om te leren. Onderaan zien we een aantal voorbeelden van dat soort woorden. De regel van ‘j’ doet me denken aan het Spaans waar je de letter ‘j’ uitsprekt als een diepe ‘h’.

Vertaling	Met een ‘o’	Vertaling	Met een ‘n’
schoen (koshik)	կօշիկ	ui (sokh)	սոխ
positie (pashton) <i>op het werkveld</i>	պաշտօն	dief (gogh)	գոդ
religie (kron)	կրօն	waterkraan (tcorak)	ծորակ
vlag (drosh)	դրօշ	maag (stamoks)	ստամոքս
helaas (tsavoq)	ցաօք	nieuw (nor)	նոր
sluier (qogh)	քօղ	lijm (sosindz)	սոսինձ
stroom (hosanq)	հօսանք	buik (p’or)	փոր
schaamte (amoth)	ամօթ	droog (chor)	չոր
feest (ton)	տօն	vuurtoren (p’aros)	փարոս
tomaat (lolik)	լօլիկ	kaars (mom)	մոմ
praten (khosel)	խօսել	procent (tokos)	տոկոս
verlangen (karot)	կարօտ	kleding (shorer)	շորեր

Vertaling	Met een ‘j’	Vertaling	Met een ‘h’
overwinning (haghthanak)	յաղթանակ	makkelijk (hesht)	հեշտ
eeuwig (havitenakan)	յախտենական	vader (hayr)	հայր
hoop (huys)	յոյս	bezoek (hyur)	հիւր
later (heto)	յետոյ	geest (hogi)	հոգի

artikel (hodvatc)	յօդուած	hoesten (hazal)	հազալ
respect (harganq)	յարգանք	bruiloft (harsaniq)	հարսանիք
moe (hognatc)	յոզնած	achter (hetev)	հետեւ
speciaal (hatuk)	յասուկ	grond (hogh)	հող
aankondigen (haytararel)	յայտարարել	Armeen (hay)	հայ
zwanger (hghi)	յղի	rijk (harust)	հարուստ
herinneren (hishel)	յիշել	rustig (hangist)	հանգիստ
succesvol (hajogh)	յաջող	nummer (hamar)	համար

Uitzonderingen

- Zowel Armeense namen als buitenlandse namen eindigen bij de klank ‘o’ altijd met een ‘o’: Համօ (Hamo), Սարօ (Saro), Կարօ (Karo), Մարօ (Maro), Ալբերտօ (Alberto), Կարլօ (Carlo), Նիկօ (Nico), Նինօ (Nino)...
- Zowel in de moderne als traditionele spelling, worden Turkse achternamen eindigend op -ođlu geschreven als օղլու met een ‘o’.
- Bijbelse namen en sommige buitenlandse (geografische) namen worden geschreven met ‘j’: Յիսուս (Hisus), Յովհաննէս (Hovhannes), Յորդա (Huda), Յակոբ (Hakob), Յուդիթ (Hudith), Յասմիկ (Hasmik), Յուլիոս (Julios), Յորդանան (Hordanan) Jordanië, Յունաստան (Hunastan) Griekenland. De volgende met ‘h’: Հրաչ (Hrach), Հայկ (Hayk), Հրիփսիմէ (Hripsime), Հայաստան (Hayastan), Հատիս (Hatis), Հալէպ (Halep), Հնդկաստան (Hndkastan), Հունգարիա (Hungaria), Հոմ (Hrom)...

DE REGEL VAN Կ EN ԿՐ

Wanneer iets in de toekomstige tijd gezegd wordt, zetten we in het huidige Oost-Armeens altijd een ‘կ’ (k) ervoor. Zoals կանն / kanem (ik zal doen) of կգնամ / kgnam (ik zal gaan). Bij de traditionele spelling zetten we de toekomst vorm op twee manieren neer: voor een klinker komt er een ‘կ’ met een ապաթարց (apatharts) ’ een soort Armeense apostrof. Voor woorden met medeklinkers wordt het geschreven als ‘կր’ apart van het woord. Dat wil zeggen: կ’ սսեն en կր գնամ.

կ’ + klinker

կր + medeklinker

Vertaling	Met een ‘կ’	Vertaling	Met een ‘կր’
zal ik doen (kanem)	կ’անն	ik zal gaan (kgnam)	կր գնամ
ik zal zingen (kyergem)	կ’երգեն	ik zal lopen (kqaylem)	կր քայլեն
ik zal jagen (kvorsam)	կ’որսամ	ik zal vragen (khartsnem)	կր հարցնեն
zal ik weten (kimanam)	կ’իմանամ	ik zal brengen (kberem)	կր բերեն
ik zal eten (kutem)	կ’ուտեն	ik zal gapen (khoranjem)	կր յորանջեն
ik zal zegenen (korhnem)	կ’օրհնեն	ik zal denken (kmtatcem)	կր մտածեն

ik zal kiezen (ky'ntrem)	կ'ընտրեմ	ik zal schommelen (ktchotchem)	կը ճօճեմ
ik zal snoeien (ketem)	կ'էտնեմ	zal ik worden (kdarnam)	կը դառնամ

In de ontkennende vorm van het verleden-, tegenwoordige tijd en voltooid deelwoord komt er geen apatharts. De letter 'չ' wordt dan in beide gevallen aan elkaar geschreven: չգիտեի / chgitei (wist ik niet), չգիտեմ / chgitem (weet ik niet), չկարողացայ / chkaroghatsa (heb ik niet gekund). Maar in het West-Armeens wordt het in de ontkennende vorm wel geschreven met een apatharts voor een klinker, omdat het een afkorting vormt van het ontkennende vorm 'չի' (chi). Dus geen չի ըլլար / chi 'y'lar, maar չ' ըլլար / ch'llar (gebeurt niet), geen չի երգեր / chi erger, maar չ' երգեր / ch'ger (zingt niet), geen չի ըսեր / chi 'y'ser, maar չ' ըսեր / ch'ser (zegt niet). Bij het geval van medeklinkers wordt er geen apatharts gebruikt, maar ook geen 'ը'.

չ' + klinker West-Armeens

չ + medeklinker

Vertaling	Met een 'չ' vast	Vertaling West-Armeens	Met een 'չ' vast + apatharts
Weet ik niet (chgitem)	չգիտեմ	Gebeurt niet (ch'llar)	չ'ըլլար
Heb ik niet (chunem)	չունեմ	Zingt niet (ch'ger)	չ'երգեր
Deed ik niet (charetsi)	չարեցի	Zegt niet (ch'ser)	չ'ըսեր
Lukte niet (cheghav)	չեղաւ	Werkt niet (chashkhadir)	չ'աշխատիր

VOOR DE EERSTE STER VAN DE NACHT

Գիշերային առաջին
աստղի դիմաց

MODERNE SPELLING

Արևը թռավ, երկինք ու երկիր
Առավ խավարը գիրկն համարարած.
Դուն, փայլուն աստղիկ, դարձյալ
շողացիր
Արդյոք այս գիշեր ինչ բերիր մարդկանց:

Դուն ավերեցիր ժամը տեսության
Այն սիրալենչիկ սիրահարներին.
Որ սրտապրոտի անհամբերությամբ
Սպասում էին խաղաղ գիշերին:

Դուն երևացիր խավար երկնքից...
Օ՛, նա սպասում էր քո երևալուն.
Սհա հուսահար, զզված յուր կյանքից,
Խեղդվելու գնաց մարդկանցից թաքուն:

Դուն երևացիր և բազկատարած
Պարբասարում է մեկն աղօթք անելու,
Այսինչ, մի ուրիշն յուր գեներն առած
Գնում է անմեղ մարդ սպանելու:

Իսկ մեծարունը, ինչոյքից հոգնած,
Հանգստանում է. սիւ, թե նա հիշեր,
Որ յուր պալատի պատի փակ կանգնած
Թշվառն օթեան չունի այս գիշեր...

Դուն, փայլուն աստղիկ, որ շողշողում ես,
Ինչպես սիրուհու թրթռուն րենչանք,
Ամեն գիշեր ինձ համար բերում ես
Կրքերի հուզմունք և հոգու փանջանք:

TRADITIONELE SPELLING

Արևը թռաւ, երկինք ու երկիր
Առաւ խաւարը գիրկն համարարած.
Դուն, փայլուն աստղիկ, դարձեալ
շողացիր
Արդեօք այս գիշեր ինչ բերիր մարդկանց:

Դուն ավերեցիր ժամը տեսութեան
Այն սիրալենչիկ սիրահարներին.
Որ սրտապրոտի անհամբերեալեամբ
Սպասում էին խաղաղ գիշերին:

Դուն երևացիր խաւար երկնքից...
Օ՛, նա սպասում էր քո երևալուն.
Սհա յուսահար, զզուած իւր կեանքից,
Խեղդուելու գնաց մարդկանցից թաքուն:

Դուն երևացիր եւ բազկատարած
Պարբասարում է մեկն աղօթք անելու,
Այսինչ, մի ուրիշն իւր գեներն առած
Գնում է անմեղ մարդ սպանելու:

Իսկ մեծարունը, ինչոյքից յոգնած,
Հանգստանում է. սիւ, թե նա յիշեր,
Որ իւր պալատի պատի փակ կանգնած
Թշուառն օթեան չունի այս գիշեր...

Դուն, փայլուն աստղիկ, որ շողշողում ես,
Ինչպես սիրուհու թրթռուն րենչանք,
Ամեն գիշեր ինձ համար բերում ես
Կրքերի յուզմունք եւ հոգու փանջանք:

*Arev'y thrav. erking u erkir
Arav khavar'y girkn hamataratc.
Dun, p'aylun astghik, dardzyal shoghatsir,
Ardyoq ays gisher inch berir mardkants?*

*Dun avetetsir zham'y tesuthyan
Ayn siratenchik siraharnerin.
Vor srtatrop' anhamberuthyamb
Spasum ein khaghagh gisherin:*

*Dun yerevatsir khavar yerknqits...
O, na spasum er qo yerevalun.
Aha husahat, zzvatic yur kyanqits,
Kheghdvelu gnats mardkantsits thaqun:*

*Dun yerevatsir yev bazkataratc
Patrastvum e mekn aghotq anelu,
Ayninch, mi urishn yur zenqern aratc:
Gnum e anmegh mard spanelu:*

*Isk metcatun'y, khnjuyqits hognatc,
Hangstanum e. akh, the na hisher,
Vor yur palati pati tak kangnatc
Thshvarn othevan chuni ays gisher...*

*Dun, p'aylun astghik, vor shoghshoghsum es,
Inchpes siruhu thrthrun tenchanq,
Amen gisher indz hamar berum es
Krqeri huzmunq ev hogu tanjanq:*

*De zon ging onder. Hemel en aarde
Werd door de duisternis volledig omarmd.
Jij, stralende ster, begon opnieuw te
schijnen
Maar wat bracht jij deze nacht de mensen?*

*Jij kondigde het uur van ontmoeting aan
Aan die hartstochtelijke geliefden,
Die met kloppend hart en ongeduld
Uitkeken naar de rustige nacht.*

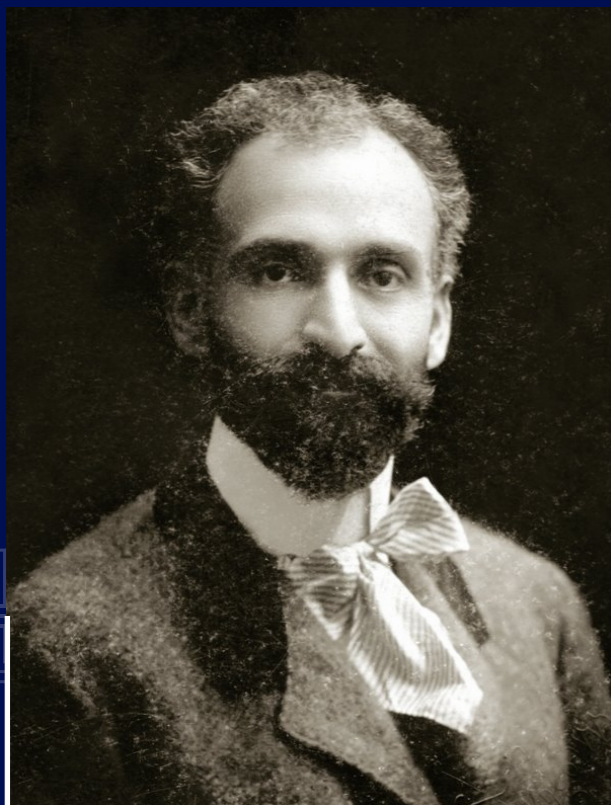
*Jij verscheen aan de donkere hemel...
O, hij wachtte op jouw verschijning,
Maar wanhopig, het leven moe,
Ging hij zich verborgen voor mensen
verdrinken.*

*Jij verscheen — en met open armen
Maakt iemand zich klaar om te bidden,
Terwijl een ander, zijn wapens gepakt,
Op weg gaat een onschuldige te doden.*

*En de rijke man, moe van het feest,
Gaat liggen om uit te rusten — ach, als hij
eens herinnerde
Dat onder de muren van zijn paleis
De arme deze nacht geen onderdak heeft...*

*Jij, stralende ster, die blijft fonkelen,
Als het stille verlangen van een geliefde,
Breng je mij elke nacht opnieuw
Emotionele sensatie en de kwelling van de
ziel.*

**Hovhannes
Thumanyan
(1869-1923)**

ԱՐԱՔՍ

ԳԼԱԶՈՐ ԶԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐԸ

Al jaren brengt ASV Gladzor het Arax Magazine uit! Op onze website kun je de vorige edities teruglezen. Wil je ook onze commissie ondersteunen? Of eenmalig een artikel indienen? Neem dan vooral contact op met ons!

Արդեն տարիներ շարունակ «Գլաձոր» հայ ուսանողական միությունը հրատարակում է «Արաքս» ամսագիրը: Մեր կայքում դուք կարող եք կարդալ նախկին համարները: Ցանկանում եք աջակցել մեր հանձնախմբին, կամ մեկ անգամյա հոդված ներկայացնել: Ապա կապ հաստատեք մեզ հետ:

Arthen tariner sharunak "Gladzor" hay usanoghakan miuthyun'y hratarakum e "Arax" amsagir'y: Mer kayqum duq karogh eq karthal nakhkin hamarner'y: Tsankanum eq ajaktsel mer handznakhmbin, kam mek anqamy hodvatc nerka-yatsnel: Apa kap hastateq mez het:

 [asvgladzor](https://www.instagram.com/asvgladzor)

 [ASV Gladzor](https://www.facebook.com/ASV.Gladzor)

 [ASV Gladzor](https://www.linkedin.com/company/ASV-Gladzor)

 info@gladzor.nl

 www.gladzor.nl

januari / հունվար 2026